

LBRIS

We know
books
MARIN MARIAN-BĂLAȘA

**MOMENTE ȘI SCHIȚE
DE ANTROPOLOGIE
COTIDIANĂ**

INSTITUTUL EUROPEAN
2026

CUPRINS

Un fel de introducere nevrăjită (ba chiar dezintrodactivă) / 5

ANTROPOGRAME sau ANTROPOLOGICALE

Antropologia străzii (și a muzeului) / 9

Antropologia parcului (cu-n candid preambul despre sulă) / 15

(psiho)Sociologia de trotuar / 19

Stendap Comedi / 25

Un american la Micuțu Paris / 27

Despre pescari amatori (și al lor libidou) / 30

Vânate vulpi și vânători hulpavi / 35

dar despre porumbei, ciori, cormorani... putem vorbi? / 40

Omorâți cormoranii! / 48

Poveste vânătorească (cu zero vânători) / 52

Altă poveste vânătorească (cu alți vânători) / 55

Iar (mă scuzați) despre vânătoare / 62

Ad usum venatorum / 67

Încă o vânătorească (fără...) / 71

Comentatorilor comentatori / 73

„Sus și jos cu doctoratu/ hăis și cea cu plagiatu!” / 77

Hai să dăm din mână-n mână... (hora mărtișoarelor) / 81

Un mărtișor pt. recensământul domestic / 85

De sacra urina / 89

Piscina odoarelor antropogene / 94

Memoriile unei maseuze / 99

Mama rusă / 103

- Mama rusă² (sau despre paștele cui/unde/când/cum) / 106**
- Noi, dictatorii / 110**
- Noi, rușii / 112**
- „Asia/America Express” + riturile de integrare și recrutare / 118**
- Un altfel de Colectiv, lentul genocid / 122**
- De ce îmbătrânim urâtel / 124**
- Despre incomensurabilitatea erorii și decadenței umane / 126**
- O propunere pe care Primăria Capitalei n-o poate refuza / 129**
- O tinichea de coada calului / 132**
- În ce țară (încă mai) trăim / 137**
- schengenul glumă, civilizația spumă / 141**
- Ne-o zice șengănu-n față: suntem xenofobi / 146**
- Dialoguri între soporific și sapropelic / 150**

ANTROPOISTORIOGRAFII

- Muzeul Potcoavei (+ alte surprize de sezon hibernal) / 154**
- Historia chiar cam cum fu / 169**
- Feminismul la masculin (+ procesul strict necesar) / 178**
- Securitatea, sadismul sociopolitic, continuitatea complianței / 191**
- Adevărul dela Revoluție / 194**
- Adevărul adevărat (cu nr. 3) al Revoluției / 199**
- De ce tre să zicem 33 / 203**
- Ce Hristos, ce Revoluție?... De Crăciun celebrăm Marea Îmbuibare! / 207**
- Istoria nu se repetă; doar persistă / 212**

ANTROPOARTE

- Gâsca lui Grigorescu / 216**
- (Încă) o introducere în scabros / 219**
- Oameni/oameni și șoareci/șobolani / 222**

Atlasul maimuței / 225

D'ale porcului / 232

D'ale porcului² / 236

D'ale porcului³ / 246

Care-i treaba cu Parisul (+ introducere în brâncușiologie) / 255

Noi în anul două mii/ nu vom mai avea copii... / 262

„Statuia lui Liiceanu” / 266

Una-2ă propuneri pentru maestrul Andrei Șerban / 273

Altă/Ultimă propunere pentru maestrul Șerban / 280

muzicanții / 285

Cupola vorbirii despre muzică și-a rarelor sale stele / 287

Quo vadis Opera / 292

ANTROPOFILOZOFEME

D'ale spiritului românesc în cumpătul vremii
(sau despre valorile noiciste versus liicene) / 299

Zoon Politikon / 304

Mărul niutoniano-ainștainian (a_1) / 309

Mărul niutoniano-ainștainian (a_2) / 318

Apocalipsa intelectului / 323

Moartea netnografiei / 349

Lupta cu îngerul Creția / 352

ANTROPOLITICI

Când un vis devine realitate, când realitatea ratează visul / 366

Comunicat Extraordinar de Important pentru Țară / 368

Rog susținere populară! / 373

Iio Președinte! / 378

Mă dau la doamne / 382

propunere guvernului ioanit / 388

Schimbăm numele țării, îi dăm lifting suprem / 390

Timbrul de Țară (resursă pentru petecit bugetul, PIBul, MDNul) / 392

Să nu precupețim niciun efort pentru militarizarea deplină a țării! / 397

Privitor printre teatre (și armatele palate) / 402

Egal de gen, valoare de artă, bancnotă de risipă / 408

Casa de Pariuri Politice / 413

Să revoluționăm sportul mondial! / 416

Olimpiada Noastră / 425

Lașități românești, profituri maghiare / 429

De ce nu-i bun populismul / 449

Gata cu orice alegere: napoi la FSN! / 460

ANTROPOFILOGII

Ce nu pricep literații / 465

ă, e, i, î, pă, dă, ăăă / 468

Iar despre ă, e, i, î, pă, dă, ăăă (și gata) / 476

Luceafărul de sus în jos/ de-a stânga și de-a dreapta/
multpreasfințind poporul tot/ în vorba și în fapta-i / 485

Apologia dracului / 489

ANTROPOBIOGRAFII

Măruntă introducere în (de)formatarea comunistă / 499

Et in Arcadia ego (adică și io „m-am suit în dealu Clujului”,
dar mai ales „tarararam”) / 506

Adevăru-i că se fură (+ amintiri despre Cluj) / 515

Vine-vine priii-i-mă-vaa-raaaaa... / 521

A enșpea venire a primăverii / 525

Sate gen cartier, case tip nimeni / 530

ANTROPOGRAME sau ANTROPOLOGICALE

Antropologia străzii (și a muzeului)

Vară târzie. M-așez și eu la una din mesele total absurde, criminale, înțepate chiar în trotuarele Căii Victoriei. Super-absurde, garantat cancerigene, măsuțele, căci tre să fii destul de suicidar să stai pe scaun, la masă, cu gura și nasul în miile de țevi de eșapament ce-ți otrăvesc suflul vital bombardându-te nonstop de la 0,50 metri distanță. Dar trecă-meargă, ca să-i înțelegi pe respectivii semeni măcar o dată-n viață merită să te gazezi voit. Afară de detaliul acesta, ce rămâne spectaculos de văzut din respectiva postare și postură este spectacolul îngustului Mare Bulevard. Alias războiul dintre șoferii auto, pietoni, trotinetiști, bicicliști. Mașini care ori o taie cu 80-100 la oră, ori doar se fâfâie, se târăsc, se bagă, se vără, se-nfig și stau, iar se bagă-vără-nfig cu disperare agresivă, mereu câștigând sau pierzând câte-o juma de metru pe asfalt, așteptând 2-5 secunde sau 1-3 minute, în vacarm terorist și nebunie abia stăpânită. Blocându-se în bloc, bruscându-se fiecare, iritându-se maximal, pulverizând nu doar trombe de zgomot, fumuri, smog, gaze, ci și de nervi, țipete, vorbe, hule, uri, imprecășii.

Într-o intersecție cuplul a doi străini traversează, pe verde, cu ochii ținuiți forever în telefon. Mă rog, în cine știe ce aplicație care îi mână-n spre oriunde/orice. Mai puțin spre supraviețuire. În viteză viteză, un biciclist taie perpendicular calea bărbatului, totodată încercând să tragă fulgerător o palmuță peste ciocul mascat al respectivului, fără însă a reuși. Neobservând deloc intenția și gestul, extraterestrul turist își vede de drum, ciclistul autohton și pedagog principial continuându-și goana direcției de înaintare și a sensului vieții proprii. Scena ratată n-a fost remarcată de nimeni altcineva, dar ce păcat... Căci era

acolo o nespus de altruistă și instructivă faptă, țâșnită spontan, din chiar instinctul de spirit civic al reprezentantului națiunii noastre, care i-ar fi dat astfel străinului o lecție de neuitat toată viața, obligându-l la mai multă atenție și responsabilitate de principiu, nu numai la nevisare-n timp de traversat strada. Cum adică să-și permită cineva, oricine-ar fi, să creadă că în București ești în altă capitală europeană, că te poți comporta ca aiurea, că dacă-i verde e verde și nicidecum semiverde, cvasigalben, demiroz, *presque-roșu*? Cum poate fi un străin atât de idiot încât să nu știe că-n țara asta dialectica, lejeritatea și relativitatea sunt lege? Că prioritatea, în regulile circulației, și toleranța, din sânul bunului simț popular, nu înseamnă nicidecum că putem pierde garda, putem abuza expectând a fi respectat, trecând strada („Vodă prin lobodă”) fără maximă atenție, fără să sucim tot timpul capul stângadreapta/stânga-dreapta, fără să eziți, să te oprești chiar?... Au nu orice este posibil? Au nu tre să trăim cu toții? Nu toți avem dreptul la mișcare pluridirecționară, la deplasare, la avansare liberă prin spațiu?... Oricum, așadar, repet scurt: păcat! Ce interacțiune bruscă și minunată (român biciclist având treabă versus zănatec turist plimbăreț/pierde vară), ce contact bogat în adrenalină și înțelepciune, în șoc nervos și învățătură de minte, în revelație sau frustă introducere în spiritul autohton ar fi putut avea loc în milisecunda aceea a plezniturii locale peste străinul bot... Românul pe două roți a rămas nedefulat, prof ratat, turistul distrat tot ducându-se în prostia, visarea și individualismul banal al eului și umbletului său călăuzit digital. Păcat.

De la josimea scăunelului, măsuței și țevelor de eșapament mai văd și gardul + una din porțile MNARului. Muzeu mare (deh, ex-palat regal), galerii onorabile, pline de lucrările, schițuci, lucrări mari, opere de artă majoră, capodopere-capodopere, toate mai mult sau mai puțin unice. Originale cu ghiotura. Unicități și rarități valorând cât nu multe altele pe plan mondial. Majoritatea, mulțumită și slavă consilierilor și agenților de achiziție ale primei Case Regale, multe grație unor colecționari de excepție, mari, bogați, generoși. (Desigur, mă refer mai degrabă la averile galeriilor internaționale, cele naționale putându-se lăuda și cu achiziții de Stat sau instituție.) Printre toate operele de artă, unele parcă variante, versiuni, replici sau reproduceri de geniu. Dintre care câteva bineștiute, documentate exact ca atare, declarate, inclusiv comparate prin poze sau informații subliniind evoluția sau diferențele față de alte originale și variante, de-aiurea. Altele ceva mai obscure. Autori anonimi. „Din școala...” (lui cutare, din orașul ori țara cutare), din „atelierul lui...” (poate, cutare), „după...” (nuștiucine). Semănări și nu necesarmente răsăriri. Iar altele prezumptibile, pentru cei mai educați ori cunoscători lăsând loc vreunor indicibile mefieri, vreunor infinitezimale dubii. Pe scurt, o vizită la MNAR poate fi incomparabilă, eteroclitul de-aici jucându-și himerele de-atu la nenumărate niveluri. Dacă în orice muzeu te poți întreba ceva gen *Dintre sute de uleiuri ce sparg licitațiile/ câte oare le reneagă expertiza, testele...*; ori versiunea *Dintre mii de capodoperi trezind admirație/ câte oare-s copiate cu șmecheră grație...* apoi aici, în muzeele românești, îți poți localiza belșug de atari nebunii. Pe scurt: înafara carnavalului de bogăție și experiență pur estetică, cu cât revii mai des poți intui, observa, broda și mai ales aprofunda foarte posibile spectacole intelectuale, critice, beletristice.

Din mărățul muzeu central nu prea iese nimeni, ceea ce te face să rezonezi că fie s-a intrat în grupuri ce vor întârzia ori vor ieși cine știe prin ce alte hude sau hrube tainice, ori în solitudini ultime, cutremurătoare, fără de-ntoarcere. Ori, pur și simplu, că n-a intrat nimeni. (Ah, pe-unde mai e vreo Agatha Christie, sau măcar vreun Haralamb Zincă, un

serial HBO, History, să ne mai tragă o serie cu *Crimele* – sau măcar misterele – *din muzeu?*...) Adevărul-adevărat fiind că în MNARul bucureștean intră foarte puțină lume. Uneori, când se intră, se intră la greu. Grupuri consistente, chiar masive, deversate și adunate ciorchin din nu doar un singur autocar gigant, ci chiar din mai multe. Străini, așadar. Căci vai, ce puțini români dau pe-aici, ce infim de puțini știu că există și câte o zi pe lună, gratis. Intrare gratis la muzeu? Ce vorbești, bre Mitică? MNARul refuză să publice opțiunea asta de vreo 10 ani. (Adică de când o are.) Nici măcar pe frumoasele poze de pe garduri, darmite pe situl său de internet n-ar scrie, cât de nanominuscul, așa ceva, lăsând doar autocarele cu străini (de-alde tot cei bogăți!) să profite, să facă economie. Căci străinii știu de miercurea respectivă încă de-acasă, din ghidurile sau blogurile străine, ori cel puțin au grijă agențiile și ghizii să fi pus deja în program o asemenea vizită, scurtă și ieftină. De mai multe ori m-am gândit de ce nu pot afla și grosul românilor detaliul respectiv. Pentru că ideea de gratis, când nevoia de bani e imensă, le repugnă gazdelor? Pentru a nu-și murdări sau zgâria parchetul cu noroiul specific bocancilor dintr-un oraș conceput pentru trăsuri/căruțe și tramvaie cu cai? Pentru a nu-și stresa prostplătitul și preablazatul personal de pază din fiecă sală?

Apropo de staful respectiv, doamne ferește să i te adresezi! Ferească sfântul să-l întrebi ceva, mai ales ceva ce-ar putea ține mai degrabă de demnitatea ghizilor, care pentru un pumn de povești și prostii fac/capătă bani frumoși. Invidia deprimă și întărește. (Dar oare cine s-ar putea abține, auzind din gura vreunei ghidușe, zilnic, poate de mai multe ori, povești precum aceea că cei trei chiparoși din peisajul frumoasei Suzana atacată de boșorogi reprezintă chiar Sfânta Treime, că turla antico-italiană din fundal e chiar de lăcaș ortodox, că nudul cel hipersenzual e chiar virtuoasa Beserică?)

În occident, paznicii de muzeu te pândesc extrem de discret. Iar de ești vreunul din cei ieșiți din comun, care întârzie contemplativ sau revin și iau notițe în dreptul vreunor lucrări, îți acordă o atenție maxim decentă, distantă, relaxându-se. Dacă se plictisesc și nu-i multă lume prin preajmă, câte unul chiar se apropie și te-ntreabă, delicat, dacă ai observat nu știu ce detaliu mai curios, picant ori mai rar de pe vreo pânză, ori dacă n-ai ratat cumva galeria X/Y. (Asupra acestei gentileți egal afabile și profitabile psihologic voi reveni.) O fac cu sinceră plăcere, dar și din pretext, evaluându-te. După doar o vorbă-două își dau seama dacă ești ins calm și serios, de încredere, nu cumva unul dubios, cu gânduri ascunse, demne de griji și alarme. Căci camerele de luat vederi sunt doar de descurajare a vulgului sau a prostului, doar dovadă post-factum. Tot intervențiile iuți, manus humanum, sunt sfinte. Spre radicală deosebire, până nu demult paznicii tuturor muzeelor și galeriilor de artă din România aveau datoria sfântă de a urla după oricine-ar fi îndrăznit să pozeze ceva. În majoritatea muzeelor din țară o au și acum și musai mare e să o presteze. Bravo MNARului că a renunțat la tâmpenia respectivă. Atât doar că până și astăzi aici s-a rămas să se urle ca nu cumva să te-apropii la 50 de centimetri de un tablou, tu, cel cu obrăznicia de-a evita lucirile și umbrele obturatoare, pentru a observa pensulația. Paznicii deasemenea având persistentă grijă nucarecumva să deambulezi în sens invers față de acela indicat de tradiție și de săgeți pe pereți, sperându-se dacă te-ntorci pe lângă ce-ai trecut ca să revezi chestii pe sărite, panicându-se dacă nu urmezi instrucțiunile rutinei de vizitare, încercând să te domesticească nervos. Ori, alternativ, să-și bage picioarele-n oricine și-orice, stând cu ochii lipiți de ecranul telefonului personal cât e ziua de plicticoasă și lungă.

Antropologia marasmului în muzeele românești conferă o panoramă amplă, bogată, complexă. Contemplabilă. Demnă de analizat. Chiar de n-ai fi *analizant* ori *analizand* (cum păsărește spun și scriu psihologii zilei, „analist” nemaipărăndu-li-se onorant). Dar orice-ai fi, panoplia aceea umană trebuie abordată și comentată compasional.

În timpul studenției, dintr-un zurliu impuls și pariu că „se poate”, am onorat/dezonorat jobul unui portar de noapte. Inspirat însă extenuat, după vreo patru luni am demisionat jurând că voi scrie un roman dedicat psihologiei gotico-existențialiste a paznicului nocturn. Proiectul a rămas defunct. Să fabulezi peste pățaniile reale și năzăririle spectralității nocturne are tradiție, gen, nefiind prea dificil. Să vezi în însăși lumina zilei rogvaivurile mult mai baroce ale întunericimilor subconștiente e mult mai provocator. Chiar de aceea, după decenii, în timpul numeroaselor mele vizite la MNAR mi-a apărut drept mult mai teribilă o nuvelă închinată paznicului diurn. O voi scrie, probabil, postum.

* * *

Totuși-totuși, ce-ar fi să profit de prezenta ocazie? Căci, dacă tot veni vorba, subsemnatul posed niște amintiri în și despre muzeie, cu și despre arte și-artiști, custozi și gardieni... de să te scarpini în cap, să-i adori ori să te chiar sperie. Arhivele Statului precis nu vrea să le primească, seifurile BeNeReului, mă tem, tot așa; așa că de ce le-aș lua cu mine-n mormânt? Să vă zic, deci, măcar una-2ă. Una bună și-alta rea, incredibilă, de coșmar. (Nu-nu-nu, stați liniștiți: n-am să zic despre niciuna dintre doamnele-artiste din viața mea! Respectivele vor fi meritând nu studiu, ci roman.)

Prima deci, rememorează pe detreabăle paznic al sălii centrale din cel mai cochet, aparte și bogat muzeeaș plin de artă din centrul Londrei. Ins care nu te lasă să ratezi cele 3 glume pe care-un mare pictor le face-ntr-un tablou. Nu că „nu te lasă” la modul obligat; e vorb-aiici de propria lui păcere. Mai exact: văzând omul că stai destul de mult, pleci agale și revii contemplativ, își zice că meriți să se-ocupe el însuși de persoana ta, să te cumpere de partea sa ori să te cadorisească. Astfel: „ai remarcat cumva ștregăriile lui Gauguin?” – îți șoptește complice. Și, surzând de parcă n-ar fi repetat gestul acesta de zeci/sute de ori, ține să-ți arate cu degetul lui cum șmecherul pictor ascunsese pe-o pânză, discret, formele și culorile unui trup pitit după un copac. Ba și al unui cocoșel într-o tufă și-a nu mai știu ce alt infim detaliu care scapă tuturor vizitatorilor „normali/ordinari”. Omul mi-a plăcut fiindcă, pe de o parte, chiar își făcea treaba (de ce să nu te asociezi unui privitor mai aparte și, vorbindu-i, să te asiguri că-i normal la cap, că nu-ți va creia nicio problemă, că numai arta îl interesează și nicidecum cineștie ce idioțenie gen protest, atac, profanare? Iar dacă tot îți face o impresie pozitivă, de ce să nu-l și câștigi drept amic de moment, întru plăcerea și satisfacția reciprocă, a absolut tuturor? O politețe tipic occidentală și orientală, rară și chiar absentă în antroposfera dintre cele două extreme.

A 2a aventură e legată de vizitarea marelui muzeu, de edificiu ca cel mai gigant și parcă fără sfârșit templu antic, din mărețul și bogatul Berlin. Unde vizionarea expoziției retrospective, cu totul și cu totul specială, *Marea maestrilor olandezi*, ți se constituie drept o aventură pe cât de colosală și magică pe-atât de extenuantă și derutantă. Inițial, fiindcă se desfășoară în partea secundă a zilei, când osteneala își va spune cuvântul. Așadar extraordinarele marine, spectaculoasele pânze imense (ba peisaj calm și cald, ba furtuni furioase, dezastre), ori numai majestuoase ca temă și realizare aparținând marilor olandezi preț de 3

secole, te ținutiesc. Se învolbură, se-nlănțuie, te-absorb în ele și se rostogolesc peste tine de nu se mai termină, fie carându-te cu ele pentru o vreme, apoi amintindu-ți de altele și retrimițându-te înspre ele, cele trecute părănd a fi uitate și chiar de-ai-a mereu rechemându-te. Drept pentru care stai mut și privirea te lipește de ele, te vâra în fiecare din ele, căci una nu există să nu fie capodoperă, una nu e să nu-ți spună o altă aparte poveste. Te-ndepărtezi de scenele lor și te tot apropii, treci printre săli mereu revenind în pași și opriri variate, fugi de la o lucrare la alta, din când în când mai așezându-te și fircălind în caietu-ți de bord varii observații, impresii, nume și ani, idei. Iar orele trec și se apropie momentul evacuării oricărui omenet, al vidării nenumăratelor săli, al închiderilor, verificărilor, stingerii, sigilării. Ca de regulă rămâi ultimul sau în urmă de tot până ce ești dat afară, până ce alarme sau oameni te pisează să te miști din loc, să te-apropii de ieșire, deoarece ora închiderii a sosit, ne-a făcut plăcere, vino și-altădată. Numai că aici, de data asta, golirea încăperilor și alungarea vizitatorilor fascinați, ale căror trupuri nu vor și nu vor să plece, se face altfel.

Ultimul/singur cuc, tot foindu-mă când înspre pânze când spre băncile pe care șed și mai notez câteceva, pur și simplu paznicii fiecărei săli se apropie fizic tot mai mult, aproape că se lipesc de mine, tac și prin simpla proximitate stânjenitoare mă-mping spre ieșiri. Încet-încet mă mișc și eu, n-am încotro, căci numărul le e tot mai mare (fiece gardian părăsindu-și sala de păzit se-adună numărului în creștere de colegi de-ai săi, de veritabil pluton). Deci sunt evacuat pe tăcute, fără a fi presat ci doar profitând polițaii de orice pas al meu, ca să-mi împingă aura, aerul, spațiul de siguranță, restrângându-l. Așa ieșirea mi-e lentă, egal tristă și dificilă, căci egalizează c-o izgonire din rai. Raiul unor arte imense, impecabile, de nemaivăzut niciunde în așa mare număr, însă cu finalul cortinelor trase inevitabil. Cu toți creierii împroșcați pe pereții aceia de maximă artă, din marele muzeu berlinez, ies buimac. (La ora aceea nu știam, mai târziu voi fi auzit, deci aflat, că eram victima a ceea ce fusese deja denumit „sindromul Stendhal”, sau „al Florenței”. Cel cunoscut și etichetat ca atare pentru a clarifica faptul că excesul de artă frumoasă poate ameți, împingându-te pân la leșin, delir, plutire beată pe nouri.) Ca să îmi treacă m-așez pe o bancă. Stau ce stau, îmi revin încet la realitate, văd stația de autobuz și mașina ce se apropie, mă grăbesc și sui iute-ntrânsa. Mă așez undeva spre spatele vehiculului, pe scaun aproape că moțai, mă ridic mai devreme și mă concentrez să văd pe fereastră unde tre să cobor. O și fac. Și bag mâna-n buzunarul pantalonului, constatând subit absența portmoneului. Caut în geanta lăsată în timpul vizitării la garderobă (nimic), e evident că mi-am pierdut tot ce-aveam de preț chiar pe mașină, așa că mai fac o stație de autobuz tot în fugă, unde capăt de cursă sau ocol de garaj fiind reușesc chiar să descopăr autobuzul împricinat. Îl percheziționez, fără rezultat. Fără-ndoială, portofelul evaporat a fost găsit și săltat de vreun alt călător. Însă vestea, constatarea și bifarea evenimentului mă omoară. Pașaport și bilet de avion mai aveam, fiind în borseta din geantă, dar nu și pumnul tuturor banilor de care încă depindeam. Debusolat, disperat, după 10 zile de cumințenie și legalitate, în care plătisem cu fidelitate biletul călătoriei, de data asta intru-n trenul metroului fără. Și tocmai acum, numai acum și ca niciodată, suie și controlorii. Care mă tratează ca pe ultimul golan, mă trag din tren ca pe ultimul nenorocit, îmi verifică pașaportul și biletul de avion convingându-se că mâine precis o tăiam și le lăsam toată țara, ordinea și disciplina lor în pace, lăsându-mă să iau următorul tren și să-mi închei drumul final. Dar cu destulă silă, în vreme ce și eu mă simt ultimul om, hoțul de român ordinar

(atât de tipic anilor respectivi) prins în străinătate cu șmecherii ieftine. Acasă la prietenii unui prieten, un cuplu tânăr cu care nici nu mă cunoscusem anterior, aveam să petrec ultima noapte, dar și rușinea scuzării mele (mi-am pierdut banii!) pentru seara în care îi invitaseam deja la o cină, ca să ne despărțim onorant. Oamenii nu se supără, plec la culcare-n camera cedată mie de ocazie, însă n-am cum adormi. Mă simt atât de prost, atât de pe nedrept umilit, atât de dubios, zgârcit și suspectabil pentru copilăroasa-mi motivație, pentru cel mai tembel posibil scenariu de contramandare a unei cine promise. Și nu află altă idee salvatoare decât răzbunarea. Că tot nu puteam dormi, scriu pe o pagină întreagă, coală A4, cum că mi-am pierdut portofelul în sălile Muzeului de Artă. Și-o voi duce în dimineața-n care, fără niciun ban, tot n-aveam ce face, chiar acolo, la muzeu, cerându-le să-mi înregistreze plângerea sau memoriul. Altceva nu puteam visa, dar simțeam că așa, acuzându-i oarecum pe ei, pe nedrept, mă voi fi răzbunat. Și deja respiram un pic mai liniștit știind că, iată, se va afla că nu toți românii sunt ca gașca postată în fața muzeului, jegmănind pe naivii nemți prin farsa numită alba-neagra, ci că mai sunt și inși fini, oarecum victime ale sistemului lor de arhitectură, vizitare și manageriat artistic. Naivă și mincinoasă manevră, dar ce puteam face, fără nicio lețcaie, preț de-o întreagă jumătate de zi rămasă? Zis și făcut, la prima oră m-am dus la intrarea-n muzeu și, neînțelegându-mă în nicio altă limbă înafara germanei că vreau doar să mi se înregistreze memoriul plângere, până la urmă femeia de la intrare sau garderobă chemă pe altcineva. Pe scări coboară o doamnă, ceva-ceva tot pare-a pricepe (mi-am pierdut portmoneul) și ignorându-mi hârtia olografă doar se duce sus ca să întrebe sau contacteze pe altcineva. Din capul scârilor întreabă câți bani aveam, luat pe neașteptate îi arunc la repezeală „peste 500 de mărci”, și dispăre. Revenind nu cu altă persoană ori alte explicații, ci-n mână exact cu averea mea: portmoneul. Pe care mi-l deschide, văd cardul de telefon, hârtiuțele, bancnotele mici și mari, și nu pot să cred. Mă prezentasem acolo mințind, încercând să le-arunc lor în față un blam, și când colo, fără să știu spuseseam chiar adevărul. Mai mult ca sigur, tot fățându-mă, când sus când jos, prin galerii, banii-mi căzuseră din buzunarul pantalonului undeva pe jos ori pe-o bancă. Tot avansând din fundul muzeului și tot adunându-se, gardienii vor fi găsit portmoneul, cărându-l tăcut până la oficiul obiectelor pierdute. N-apuc să mă dezmeticesc, femeia mă pune să semnez un formular stas de primire, să bifez acolo și-acolo, și să plec. De data asta părăsind edificiul șocat, scurtcircuitat, contrariat și-amețit până peste poate, necrezându-mi ochilor și palpării, îmi aștern fundul brusc amorțit pe o bancă. Și abia după minute-n șir de blocaj/deblocaj scot portmoneul și număr. 500 de mărci plus bancnote mici mai erau (reprezentând banii mei personali), însă lipseau 200 de mărci. Era vorba de banii pe care-i primisem drept onorariu de participare și drept de autor pentru textul comunicării care urma să fie publicată. Ce-i al meu mi s-a returnat, îmi zic, ce-a fost al nemților tot la nemți s-a-nturnat. Neamțul a dat, (alt) neamț a luat, fie numele societății ăsteia binecuvântat. Așa căznit raționalizam, descosând lent, cu greutate morală, faptul că femeia instituției reținuse informația mea aruncată-n pripă, reținând pentru sine sau pentru colegii săi, manu propria, restul a 200. Cinstea și corectitudinea nemțească erau semicinste și o corectitudine nu lipsită de aplombul oportunismului egal stilat și avar. Iar toate aceste filme și realități suprapuse îmi făceau capul să vâjâie.

În ciuda marii ușurări și-a contemplării incredibilelor ițe, aventura dificultăților iscate întâmplător, a stresului și umilințelor impuse din voia nimănui, nu se va fi-ncheiat.

Urma să aibă loc Actul 2, actul unei dramatizări care-mi arăta cât de lipsit de orice certitudine și de-orice control asupra vieții sale mai poate deveni brusc omul, act care-mi dovedea că puteam fi ca o păpușă de cârpă, la mila valurilor de ocean. Cu fericirea de-am fi recuperat demnitatea și economiile (+ serviciul care mă readucea la viață, fiindcă în fine avusesem cu ce-l cumpăra), mă duc încet înspre aeroport. Unde dau de pustiu, zero aglomerație, cu ghișeul numit Compania Tarom închis, oricine altcineva informându-mă totuși că zborul meu se efectuase încă de dimineață, ba și că următoarea cursă de București ar fi urmat peste 2-3 zile. Însă că puteam suna, altunde, pentru a contacta agenția aeriană. Și sun, o româncă îmi explică tacticos că într-adevăr fix în ziua respectivă se modificase radical orarul zborurilor, că eu personal fusesem sunat acasă, la București, unde nu răspunsese nimeni, așa că ei își făcuseră datoria, nu mai aveau nicio responsabilitate sau obligație pentru soarta mea. Totuși doamna se oferă amabil. Veniți la sediul nostru din cutare ștrase numărul X, centrul Berlinului, și vom încerca să vă ajutăm – zice. Mai ales că și viza îmi expira chiar în ziua respectivă, mi-era musai să plec. La sediu doamna agent și soțul ei director îmi rețin biletul, șofează cu mine la gară și, în contul prețului de zbor retur îmi cumpără un bilet de roit spre România cu trenul. Așa eram fizic aranjat, psihic cam terminat, în loc de 3 ore pe drum urmând a petrece peste 30. Biletul luat din gară nu va fi avut locuri rezervate, așa că voi fi sculat din somn pe tot parcursul nopții pentru a ceda scaunul celor îndrituiți, iar în ultimul tren (Budapesta–București) voi fi trezit iar și de data asta amendat, deoarece chiar dacă vagonul era gol de tot nu aveam loc precizat. Așadar, iată drept final de mirabil sejur odiseea unei reveniri de coșmar. Ca atare marcându-se o serie consistentă de călătorii și escapade cu final foarte dificil, plin de pericole și obstacole, de alergare nebună, chin și tocarea de bani, care toate nu puteau să însemne altceva decât mesajul destinal: domle... ori mai bine nu veneai deloc, ori mai bine, dacă tot ai sosit, rămâi aici! Mâine poate fi nu doar o altă zi, ci chiar o radical nou-nouță viață.

Antropologia parcului (cu-n candid preambul despre sulă)

Trecând deunăzi dimineață printr-unul din parcurile ultracentrale, observ la marginea de dedesubt a unui gard viu o sulă. Ce să caute o sulă-ntr-un parc? (Pentru cine

poate nu știe – căci de, multe nu se mai cunosc într-o societate supratehnologizată, jună și ultramodernă –, sula este o sculă de pantofărie/cizmărie/curelărie, obiect ascuțit pentru dat găuri ghintuibile ori lăsabile nude, sau doar de-nțepat materii dure înainte de a fi cusute cu sfori/ațe/ițe.) De bună seamă fusese aruncată acolo fie decuseară, fie-n toilul nopții, fie în zori. Poate de unul din tinerii cheflii purtători de arme albe, ținută cu sfințenie în ascunzișurile textile ce-i stau la îndemâna mâinii atacatoare sau defensive. Poate de unul dintre afumații care pur și simplu a aflat-o în propriul buzunar când a-nceput să se trezească din mahmureală, n-a știut ce-i și cum va fi ajuns acolo, poate preluată sau furată în glumă de la alt coleg care doar se lăuda cu dânsa aseară, poate chiar o armă folosită drept scuză profesională, nicidecum cuțit amendabil ușor de către orice poliție, de către un violator ocazional sau stilat. Vorbesc aproape prăpăstios de grav nicidecum frizând absurdul, deoarece tre să se știe că sula stă alături de toate meșteșugurile vechi cât Evul Mediu și Antichitatea laolaltă, nu prea mai sunt cunoscute la oraș și era era cât pe ce să fie amenințate cu dispariția. Vechile instrumente de lucru, banale cândva, azi au cam devenit rare („sula-n coaste” fiind pentru mulți contemporani doar o metaforă, cu preapuină imagistică/vizionare realist-concretă).

Noroc cu sărăcia, care obligă România socială și statistică să nu-și mai lepede încălțările sau curelele vechi (cum tocmai apucase în anii 90 și 2000), revenind la tradiționalele pingeliri, plachieri, retalpări, relipiri și recoaseri artizanal-manuale. Și noroc cu cineștiece rețele neo- sau cripto-sindicale, care-au făcut ca-n toate colțurile sau gangurile cu deschidere spre spații urbane strategice să reapară, printre ori pe lângă legiunile de cafelele ultramoderne cam scumpuțe (plantate adesea doar la câte 3-7 metri distanță), câte-o vitrină, magazie, debara, nișă, garsonieră sau chicinetă parterală cu *Reparații Încălțăminte, Pantofărie, Cizmărie* sau *Ceasornicărie*. Ateliere, veritabile mini-laboratoare meșteșugărești, pe care inițial te mirai mult că există, revin, se-nmulțesc, făcându-te să te-ntrebi și de unde și cum se racolează atâția (și numai) bărbați relativ tineri (probabil pensionarii prematuri ai fostelor ori actualelor agenturi militare). Căci în cam toate se lucrează de zor – la papucării/cizmării poți vedea lume sau cozi, în ceasornicării poți mai greu trage cu ochiul, fiind mai umbrite. (Totuși, totuși... cine-și mai repară azi pendule peste pendule, ceasuri demne de anticariat, Rolexuri noi și Pobede din 1950-60? Situații din astea n-au cum să nu-ți reamintească de-atâtea cărți și filme în care naștiți ascunși sunt identificați tocmai după pasiunea de-a repara orologii, orgi, bijuterii, scule, mașini, mecanisme).

Oricum, de fapt tot ce zic aici e că sula încă mai e un instrument aparte, vechi, rar, și dacă tot ești intelectual, sau doar ins de cultură și mai ales pensionar (dar neobsedat doar de grijile casei și propria burtă, soție bolnavă și copii/nepoți ce tot cer și iar cer), merită să te-ntrebi ce poa' să caute într-un parc, azvârlită. Mai ales că, scoasă din propriul mediu și context profesional, trece totuși la categoria arme albe. Sau dacă ești dintre cei care sporovăie-n stânga și-n dreapta și mereu critică, măcar să te-ntrebi dacă e cazul s-o iei (mulți nu se pot abține să nu adune, să colecționeze, să duc-acasă, să strângă), ba poate chiar s-o predai unui jandarm sau paznic (însă lași pe ea propriile amprente, deci nu se merită), ori să chemi poliția (deranjând pentru așa un fleac, de parcă vrei dinadins să faci mișto de uniformă și să te-alegi cu-o amendă)...

În rest, face bine măcar reflecției asociativ-cioclopedice, căci dacă te gândești cât de ușuratic folosesc românii expresia „sula și prefectura” (cu sau fără întrebare, oricum

subînțelegând că între cele două elemente de ecuație/fracție nu este, n-a fost, nu va fi, căci n-are cum, nicio legătură), îți dai seama cât de aproape e omul simplu de eroare sau fals. Fiindcă, dincontră, între *sulă* și *Prefectură* chiar e mare și foarte mare legătură, de cauzalitate rectiliniară-directă. Simbolic, în primul rând, e mai mult decât limpede că-n cazul dotării cu un caracter tip Dinu Păturică (arhetipul săracului arivist), poți ajunge oricât de sus îți țintesc fumurile și ambițiile chiar și fără nicio educație/cultură. În rândul secund, la modul propriu al cuvântului indicând parvenirea de la nul la maxim, vezi exemplul cârpaciului cizmar și manipulantului suler Nae Ce (ăl de ne-a ajuns ditamai președinte pentru-un sfert de secol numai și numai „de aur”). Și mai vezi cât de statomică a ajuns sula sinonim sau perfect substituit pentru exprimarea fixației falocrate a românului de la origini până-n aparent vecideveci. Sau cum legiuni peste legiuni de Bulă (nume propriu provenind automat de la substantivul comun și eufemismul aferat sulă) ajung generație după generație pe toate scaunele de conducere administrativă, publică și politică de pe întregalele teritorii ale patriotice patrii. Și mai vezi și fostele contracte-angajament făcute de nenumărați concetățeni cu Securitatea Statului (redenumite „sule-n coastă”), prin care mulți reprezentanți ai fostelor partidelor istorice, mulți fost-persecutați sau deținuți politici, în toată supraviețuirea lor post-89 au fost șantajați și determinați să cedeze informații și posturi academice ori politice urmașilor celor cu care colaboraseră în ticăloasă taină sub ceaușism. Ori care au fost dați în vileag drept turnători de duzină imediat ce n-au mai răspuns la ordine sau n-au mai fost de folos vechilor securiști. Instrument de mare parvenire sociopolitică, metaforica sulă a ajuns și armă de detronare respectiv întronizare definitivă. Și de-ar fi fost să fie vreodată onestitate reprezentatională printre comuniști și securiști, sula (nu secerea, nici ciocanul) ar fi trebuit să fie adevăratul simbol de identificare prin insignă, stemă, drapel.

Cu scuzele de rigoare, mărturisesc că toate cele 1, 2, 3, 4 paragrafe de mai sus constituie doar o scuză. Ori introducere. În realitate, conform primei părți a titlului, voiam să mă adresez celor tot mai mulți colegi care se chinuie astăzi să fie, să devină sau să se recomande ba drept antropologi, ba drept sociologi urbani. Și care habar n-au de ce să se mai lege, ce să mai abordeze, studieze, descopere, descrie savant. Și fie întrebă de profi „să le dea” un subiect sau o temă (studiu curent și neoriginal, licență, doctorat), fie deja au trecut de orice faze, au job universitar sau de cercetare la stat, înfigându-se tot mai mult, repetat, la granturi, proiecte și sponsorizări pe subiecțele ce ori arată ca trase la indigoul numit copipeist, ori seamănă multpreamult între ele, de parcă schimbând nume, date și locații rămâne să poată fi spus exact aceleași idei, fraze, concluzii pentru sute și mii de alte (similare) ocazii, articole, subiectuțe, teme. Plus deplasări în toată țara și-n toate străinătățile, de parcă nu multe și mărunte s-ar putea spune despre oamenii din cam toate locurile, de-aici și de pretutindeni, de parcă „specificuri” și „identități” trase de păr mitologic și patriotard n-ar hălădui chiar și-n șanț curent, nu doar la nivele clasificate deja, rigid și simplist, de secol.

Deci, stimați colegi, mai mergeți de munciți și unde nu vă costă nimic, unde-i comod la culme, precum e spațiul așazis verde și banal numit simplu parc. Mai mergeți pe-acolo nu doar pentru a vă duce copilașii-n țarcul cu nisip și jucării plastice, ori câinii în ocoliușul de amușinare, montă și defecare, nici numai pentru a-l traversa în pasalé, înspre job, ofis, șoping, institut, faculté, ori pentru a vă trage suflul în vreme ce flecăriți pe android ori comunicați sarcini și întâlniri indispensabile de servici. Mai mergeți și